

журнал. – Івано-Франківськ: Видавництво ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. – 2017. – Вип. 13, Т.1. – 216 с.

8. Стеців С.Р. Вплив лідерства на реалізацію та підтримання змін в організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/8144/1/21.pdf>.

References

1. Verbovska, L.S. “Strategic plans - an instrument for the development of united territorial communities.” *International scientific and practical conference for the 40th anniversary of the department of management and administration “Economics and management in the oil and gas complex of Ukraine: actual problems, realities and perspectives”*. Collection theses, Ivano-Frankivsk, 21-23 September 2016.
2. Zubko, G. “Development of communities depends on the leaders of the OTG.” Chernivetska derzhavna oblasna derzhavna administratsiia, bukoda.gov.ua/news/rozvitok-gromad-zalezhit-vid-lideriv-otg-zubko. Accessed 21 Mar. 2018.
3. Zubko, G. “Country decent decentralization of leadership.” gov.ua, decentralization.gov.ua/news/6845. Accessed 21 Mar. 2018.
4. Bizo, L., Ibragimova, I., Kikot, O., Baran, E., and T. Fedorov. *Development of leadership*, edited by I. Ibragimov, Project “Personnel Reform in the Civil Service in Ukraine”, 2012.
5. Zubko, G. “The development of communities depends on the leaders of the OTG.” Government portal, old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=249765138&cat_id=250388954. Accessed 17 Mar. 2018.
6. “Leadership and organization that the organization.” Stud.com.ua, stud.com.ua/32303/menedzhment/liderstvo-navchayetsya-organizatsiya. Accessed 21 Mar. 2018.
7. Verbovska, L.S., Vasylychenko, G.V., and S.M. Vasylychenko. “Strategic planning for the development of united territorial .” *Actual problems of the regional economy development*, vol.1, issue. 13, 2017.
8. Stetsiv, S.R. “The Impact of Leadership on Implementing and Maintaining Changes in an Organization.” Electronic archive of scientific materials of the National University “Lviv Polytechnic”, ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/8144/1/21.pdf. Accessed 25 Mar. 2018.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, заслужений діяч науки і техніки України;

Криховецька З.М. – к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.

УДК 338.2

ББК 65.05

Максимович О.В.¹, Крпельницька С. О.², Мединська Т. В.³

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПРИКАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ СВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

¹ Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна
Міністерство освіти і науки України,
Навчально-науковий центр соціологічних досліджень
Прикарпатського регіону
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: (0342)596014,
e-mail: olgamaxymovych@gmail.com

²Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,

кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: (0342)752351,
e-mail: s.kropelnytska@ukr.net

³Львівський торговельно-економічний університет,
кафедра фінансів, кредиту та страхування
вул. Туган-Барановського, 10, м. Львів,
79005, Україна,
тел.: (0322)958552,
e-mail: kafedra_fks@lute.lviv.ua

Анотація. У статті систематизовано підсумки соціологічного супроводу стратегічного планування розвитку територіальної громади, розглянуто на прикладі територіальної громади Прикарпатського регіону сильні *vis-à-vis* слабкі проєкції візії на основі як кількісного так і якісного методологічних підходів. Представлено результати вивчення культурної матриці свідомості територіальної громади за методикою ціннісних профілів Ш. Шварца, а також на основі концепції спіральної динаміки розвитку культур та еволюції цінностей (В. Грейвз, Д. Бек, К. Кован) в контексті аналогічних даних по Україні в цілому, а також кризь призму замірів на теренах країн колишнього СРСР та Західної Європи. Розглянуто індикатори лояльності та задоволеності станом справ в громаді, сприйняття влади, суб'єктності, соціальної участі та повсякденні практики. Зроблено висновки про те, що з метою забезпечення ефективності процесів стратегічного планування розвитку громад, необхідно напрацьовувати автентичні підходи та практики, адаптовані до специфіки соціокультурного середовища Прикарпатського регіону.

Ключові слова: територіальна громада, стратегічне планування, розвиток, соціологічне дослідження, проєктний підхід.

Maksymovych O. V.¹, Kropelnytska S.O.², Medynska T.V.³

BASIC COMPONENTS OF STRATEGIC PLANING OF PRECARPATIAN REGION LOCAL COMMUNITIES DEVELOPMENT IN TERMS OF EUROPEAN UNION INTEGRATION PROCESS

¹ Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Kharkiv V.N. Karazin National University
Educational and Scientific Center of Sociological Research of
Precarpathian Region
Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk,
76025, Ukraine,
tel.: (0342)596014,
e-mail: olgamaksymovych@gmail.com

²Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance,
Ivano-Frankivsk, Shevchenka str., 57,
76018, Ukraine,
tel: (0342)752351,
e-mail: s.kropelnytska@ukr.net

³Lviv Institute of Trade and Economics,
Department of Finance, Credit and Insurance

Tugan-Baranovsky str., 10, Lviv,
79005, Ukraine,
тел.: (0322)958552,
e-mail: kafedra_fks@lute.lviv.ua

Abstract. The article is devoted to the sociological data analysis, considering local communities strategic planning analytical support in terms of their advantages as well as disadvantages studying based on particular local community case analysis, involving both qualitative and quantitative methodological approach. Scientific data, devoted to the local communities inhabitants' cultural and consciousness patterns (based on S. Schwartz's value profiles theory as well as the cultural dynamic and evolution concept provided by V. Graves, D. Beck, K. Kovan), is introduced in the article. The analytical background, considering Ukrainian, former Soviet Union and Western European countries data is been provided. A number of indicators such as institutional tolerance, satisfaction, subjectivity, social participation and everyday practices have been analyzed. It has been concluded, that in order to implement effectiveness of local communities strategic planning process a range of approaches based on social and cultural identity of Precarpathian region should be provided.

Key words: Local Community, Strategic Planning, Development, Sociological Research, Project Approach.

Вступ. Сучасне українське суспільство перебуває в стані активного етапу впровадження реформ в різних галузях (освіта, медицина, соціальне забезпечення, державне управління і ін.), спрямованих на досягнення інституційного паритету між Україною з одного боку та країнами, які формують Європейський Союз – з іншого. Позаяк, починаючи з подій “Революції гідності” Україна задекларувала чіткий, і, головне – фактичний, а не декларативний курс на євроінтеграцію. Хоча політичний курс України на європейську інтеграцію був офіційно задекларований ще в рамках Угоди про партнерство та співпрацю з ЄС (1994), мабуть, саме Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014) засвідчує переломний момент в імплементації євроінтеграційного курсу країни, ставши юридичним і політичним інструментом пришвидшення процесу інтернаціоналізації, і реформа принципів та методів місцевого самоврядування посідає в даному процесі значну позицію за рангом значимості. Активна децентралізація, що зараз відбувається в Україні є важливим компонентом даного процесу, адже, саме на рівні територіальної громади в сумарному обсязі визначатиметься загальне благополуччя країни вже у недалекому майбутньому, чим і зумовлена актуалізація наукової потреби та соціальної необхідності належного розуміння, пояснення процесів стратегічного планування територіальних громад.

За даними звіту про моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, станом на 12.03.2018 року на території України сформувалося 725 об'єднаних територіальних громад, в тому числі 23 на території Івано-Франківської області [1]. Згідно підсумків нещодавно оприлюдненого соціологічного дослідження, яке на замовлення Ради Європи в Україні виконував Київський міжнародний інститут соціології, більше половини дорослого населення країни висловлюють підтримку цій реформі, при тому, що впродовж періоду реформування відбулася стабілізація цих настроїв, а частка населення проінформованого з приводу предмету дослідження становила 71%, повідомив проф. В. І. Паніотто [2].

Постановка завдання. Проте, незважаючи на певний оптимізм та райдужні очікування, як виявилось, процеси децентралізації в сучасному українському суспільстві відбуваються із значними труднощами. З-поміж суттєвих причин, варто назвати: брак кваліфікованих спеціалістів, професійні компетенції яких дозволили б ефективно імплементувати реформу на місцях; інституційний спротив реформі,

соціально-демографічні фактори та ін. Саме тому, стан і перебіг реформи суттєво уповільнився, а ті громади, які все ж здійснили цей сміливий крок та об'єдналися одразу після завершення процесу інституційного оформлення, стикнулися з низкою проблем, як то медіація напрямів розвитку, адміністрування новоутворених територій тощо.

На нашу думку, рівень гостроти перелічених вище а також і інших проблем можна було б суттєво знизити за рахунок якісного стратегічного планування розвитку, адже, вже сам процес розробки стратегії розвитку консолідує еліти громади, сприяє комунікації та медіації проблемних напрямів.

Вивчаючи панораму наукових дискусій з приводу окресленої в статті проблеми розуміємо, що значний внесок у розвиток теоретичних засад розробки та реалізації стратегій територіального розвитку О.Берданова, Е.Блейклі, В.Вакуленко, В.Дармограй та ін. Основні аспекти фінансового забезпечення територіального розвитку розкрито у працях О.Василика, М.Гончаренко, О.Кириленко, В.Кравченка, І.Луїної, К.Павлюк, І.Ткачук та ін. Сучасні проблеми управління стратегічним розвитком територій із застосуванням проектного підходу досліджуються у роботах О.Копитько, Т.Маматової, М.Орлатого, І.Парфьонова, Л.Хомич, С.Чернова, І.Чикаренко, О.Федорчак та ін. Водночас залишаються малодослідженими методологічні підходи підготовки, оцінки та відбору проектів розвитку, які можуть бути включені до стратегій розвитку територіальних громад і потребують державного фінансового забезпечення [3]. Проблематичним залишається міждисциплінарний рівень аналізу питання, зокрема в частині соціологічного супроводу стратегічного планування розвитку громади з урахуванням особливостей соціокультурного розвитку регіону.

Метою статті є узагальнення досвіду застосування проектних та стратегічних підходів у розвитку територій та аналіз соціологічного супроводу процесу стратегічного планування на прикладі однієї з громад Прикарпатського регіону.

Результати. Науковці Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника напрацювали низку розробок як теоретичного, так і емпіричного характеру [див. напр.: 4, 5, 6, 7, 8 та ін.], спрямованих на розв'язання проблем стратегічного планування в умовах євроінтеграційних процесів. Одним із таких заходів був і соціологічний супровід стратегічного планування розвитку територіальної громади смт. Богородчани Богородчанського району Івано-Франківської області, результати якого знайшли підтримку як депутатського корпусу (свідченням чого є рішення сесійного голосування) так і мешканців містечка в цілому¹. Проект реалізовував завдання соціологічного супроводу стратегічного планування розвитку м. Богородчани на основі синтетичної методології шляхом впровадження як кількісної, так і якісної стратегій дослідження на базі електронної системи опитування в інформаційному середовищі "LimeSurvey". Завдання проекту реалізовувалася шляхом імплементації наступних заходів:

- кабінетне дослідження та вторинний аналіз проведених раніше досліджень;
- фокус-групові дискусії експертної групи територіальної громади смт. Богородчани;
- розробка інструментарію для формалізованого опитування та подальшої роботи із експертною групою смт. Богородчани на базі «LimeSurvey»;
- розробка вибірки та інструментарію для репрезентативного опитування мешканців смт. Богородчани на базі "LimeSurvey";
- проведення на базі "LimeSurvey" опитування мешканців смт. Богородчани.

¹ див. напр.: [9]

Методологія дослідження. По-перше, якісна стратегія реалізована шляхом фокусованого інтерв'ю із експертним середовищем територіальної громади м. Богородчани (у складі 15 осіб за напрямками: освіта, житлово-комунальне господарство, правоохоронні органи, неурядові організації, місцеве самоврядування та державне управління, бізнес, медицина, культура). Основні завдання роботи експертної групи: генерування ідей для розробки інструментарію кількісного етапу дослідження; валідація інструментарію, оцінювання практичних рекомендацій та порад; участь у розробці системи індикаторів моніторингу якості реалізації та практичної імплементації стратегічного планування розвитку смт. Богородчани в контексті євроінтеграційних процесів.

По-друге, кількісна стратегія реалізована методом інтерв'ю на базі платформи для здійснення електронних опитувань "LimeSurvey". Масив даних – 502 одиниці аналізу; вибірка дослідження відображає структуру територіальної громади м. Богородчани за ознаками: стать, вік, сектор постійного проживання. Теоретична генеральна сукупність дослідження, оцінена на основі даних Державного реєстру виборців України, становить 5480; фактична генеральна сукупність (із урахуванням прогнозованої величини відсоткової чисельності міграційних потоків населення м. Богородчани) – 4384. Статистична похибка вибірки (з імовірністю 0,95) не перевищує 4, 5 %.

Акцентуємо також і деякі переваги проведення опитувань на базі інформаційного середовища "LimeSurvey", що становило суттєвий інноваційний компонент реалізованого нами проекту, а саме:

- повне збереження конфіденційності відповідей респондентів;
- можливість проведення опитування без залучення інтерв'юєрів (наприклад, за допомогою запрограмованих сенсорних панелей);
- автоматизована система обчислення та візуалізації даних;
- за наявності бази даних електронних адрес можлива розсилка запрошень до участі в опитуванні, автоматичне опрацювання відповідей;
- наявність системи контролю доступу (система генерує індивідуальні паролі для кожного респондента), а також контролю роботи інтерв'юєрів;
- експорт даних в форматах офісних програм, в тому числі й SPSS.

Тематичні модулі дослідження реалізовані в структурі опитування: сильні vis-à-vis слабкі проєкції візії смт. Богородчани в сприйнятті територіальної громади; діагностика культурної матриці свідомості територіальної громади за методикою ціннісних профілів Ш. Шварца, а також на основі концепції спіральної динаміки розвитку культур та еволюції цінностей (В. Грейвз, Д. Бек, К. Кован); індикатори лояльності та задоволеності станом справ в громаді, сприйняття влади, суб'єктність, соціальна участь та повсякденні практики; соціально-демографічний профіль респондентів дослідження.

Дослідження зафіксувало, що на думку як експертної групи, так і мешканців загалом, соціальний простір смт. Богородчани відповідає найперше параметрам містечка, ключовими перевагами якого є ландшафт території (річка, чисте повітря, паркові зони); людський потенціал (мешканці релігійні, доброзичливі, культурні); транспортне сполучення (зручне розташування відносно Івано-Франківська); інфраструктурні можливості (храмові споруди, будинок культури, архітектурна композиція, стадіон, школи); рівень безпеки. Натомість, поміж основних недоліків мешканці номінували наступні: інфраструктурні прогалини благоустрою; організаційна дизфункція дошкільних закладів освіти; відсутність політики молодіжного дозвілля та програми дозвілля для мешканців загалом; екологічний стан водойм; громадський транспорт; проблема безпритульних тварин. Також, варто наголосити той факт, що

територіальній громаді Богородчан притаманні ознаки соціального відчуження та дистанціювання корінних мешканців відносно тих, хто недавно мешкає в Богородчанах, що може становити загрозу соціальній солідарності за умови інтенсивного розвитку містечка в майбутньому.

Стратегічні довготермінові цілі розвитку смт. Богородчани, з'ясовані за підсумками фокус-групових дискусій експертної групи, в оцінках мешканців розташувалися в такому порядку за п'ятибальною шкалою (рис. 1):

Рис. 1. “Скажіть, будь-ласка, якою мірою Ви особисто погоджуєтеся з твердженнями (оцініть, будь-ласка від 1 до 5, де 1 – “цілком не погоджуюся”; 5 – “цілком погоджуюся”)?”; (n=496; середнє арифм. знач.)

Fig. 1. “Will you please tell me, to what extent do you personally agree or disagree with following statement (please, evaluate them from 1 to 5, where “1” means totally disagree and “5” means totally agree)?”; (n=496; Arithmetic Mean)

Загалом, запропоновані експертною групою стратегічні цілі довготермінового розвитку громади були підтримані мешканцями, позаяк оцінки всіх запропонованих цілей перевищили медіанне значення, однак, порядок їхнього рангування виявився дещо відмінним відносно бачень експертів. А саме, експертна група позиціонувала смт. Богородчани найперше як місто молоді та студентів та осередок освіти і науки, тоді як згідно оцінок мешканців смт. Богородчани – це найперше містечко, в якому проживають релігійні мешканці.

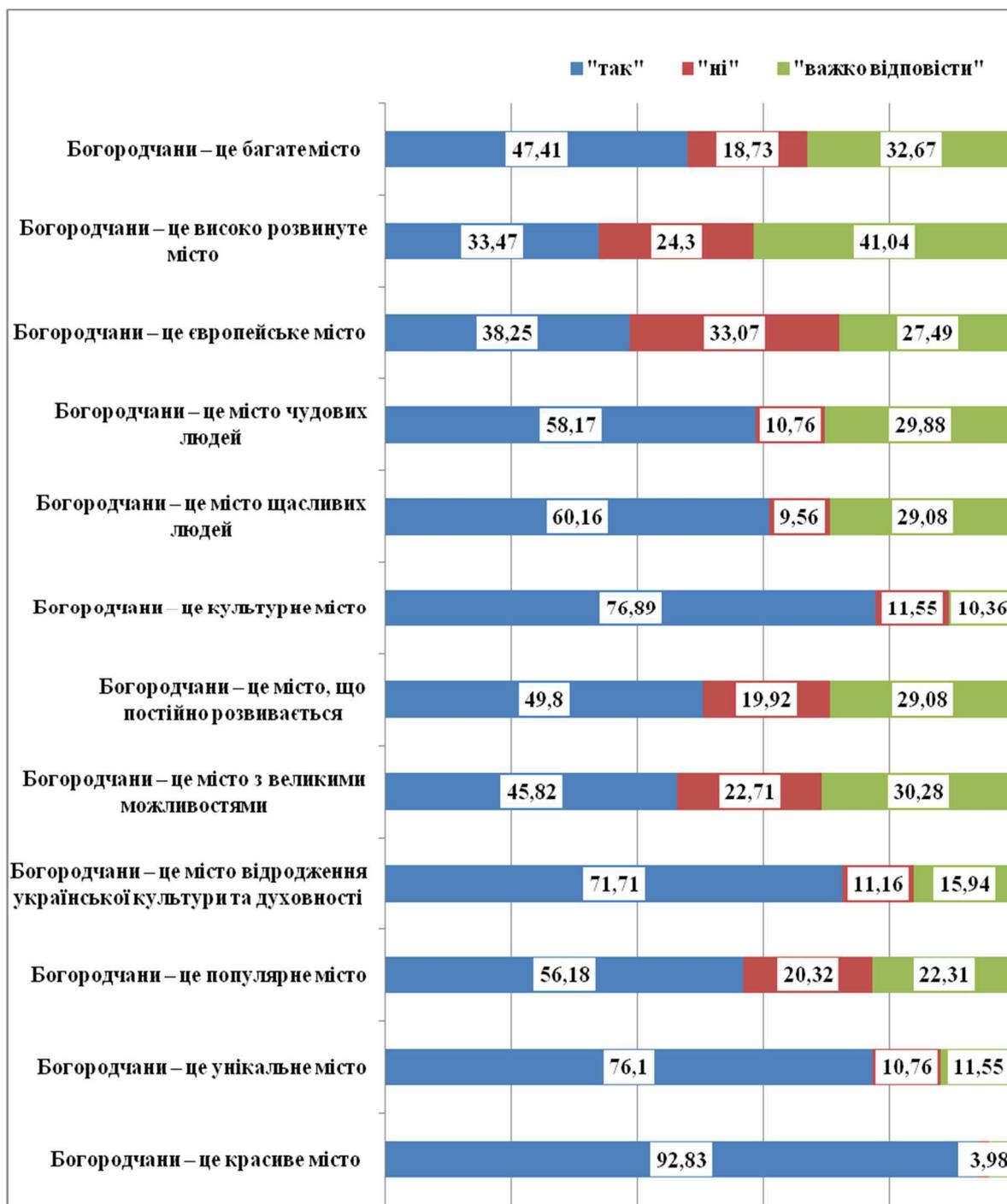

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання множинного вибору “Скажіть, будь-ласка, Ви особисто погоджуєтеся з твердженнями?”; (n=502; у %)

Fig. 2. Answers to the multiple-choice question “Tell me please, do you personally agree with statements mentioned above?”; (n=502; %)

Асоціативна матриця сприйняття мешканцями територіальної громади свого міста структурується так: богородчанці переважно не вважають своє місто високорозвинутим (33,5%) та європейським (38,2 %), натомість однозначно підтримують твердження, що Богородчани – це красиве місто (92,8 %), а також переважно підтримують ідею унікальності міста Богородчани (76,1 %), сприймають його як осередок відродження української культури та духовності (71,7 %), культурне місто (76,9 %); (рис. 2). Загалом, в негативному полюсі асоціативного ряду розташувалися асоціації рівня

матеріально-інфраструктурного розвитку, та благоустрою, натомість в позитивному – асоціації Богородчан як специфічного та унікального культурного середовища, виразним пріоритетом якого виступає релігійна складова.

Співставляючи вище окреслені оцінки цілей стратегічного розвитку (рис. 1) із структурою асоціативної матриці, легко помітити, що відносно першого пріоритету стратегічного розвитку («Богородчани – це місто релігійних людей») конфлікт практично відсутній, натомість ситуація дещо різниться відносно пріоритетів №2 («Богородчани – це місто комфортного проживання молодих сімей») та №3 («Богородчани – це місто екологічно безпечного виробництва»), адже в асоціативній матриці ці складові проглядаються нечітко. Натомість, конфлікт незначний відносно пріоритетів №4 («Богородчани – це осередок активного відпочинку, здорового дозвілля та туризму») та №5 («Богородчани – це місто молоді і студентів, осередок освіти і науки»).

Відрядно, що запропоновані експертами дослідження сильні сторони територіальної громади смт. Богородчани (а саме: розташування, культурне розмаїття та незначний рівень деліквентної поведінки) знайшли підтримку в оцінках мешканців населеного пункту (рис. 3).

Рис. 3. “Чи погоджуєтеся Ви з тим, що до сильних сторін властивих м. Богородчани слід віднести: розташування, культурне розмаїття та низький рівень злочинності (оцініть, будь-ласка від 1 до 5, де 1 – “цілком не погоджуюся”; 5 – “цілком погоджуюся”)?”;
(n= 490; сер. арифм. значення)

Fig. 3. “Do you agree that following features (such as territorial location, cultural diversity and low crime rate) should be considered in terms of advantages of local community of Bogorodchany (please, evaluate your attitude towards this issue from 1 to 5, where “1” means totally disagree and “5” means totally agree)?”;
(n=490; Arithmetic Mean)

Аналогічно, висловлені експертами слабкі сторони, як то відсутність достатньої кількості робочих місць, інфраструктура міста та високі показники міграційної активності молоді були підтримані громадою, свідченням чого виступають отримані під час кількісного етапу реалізації дослідження дані (рис. 4).

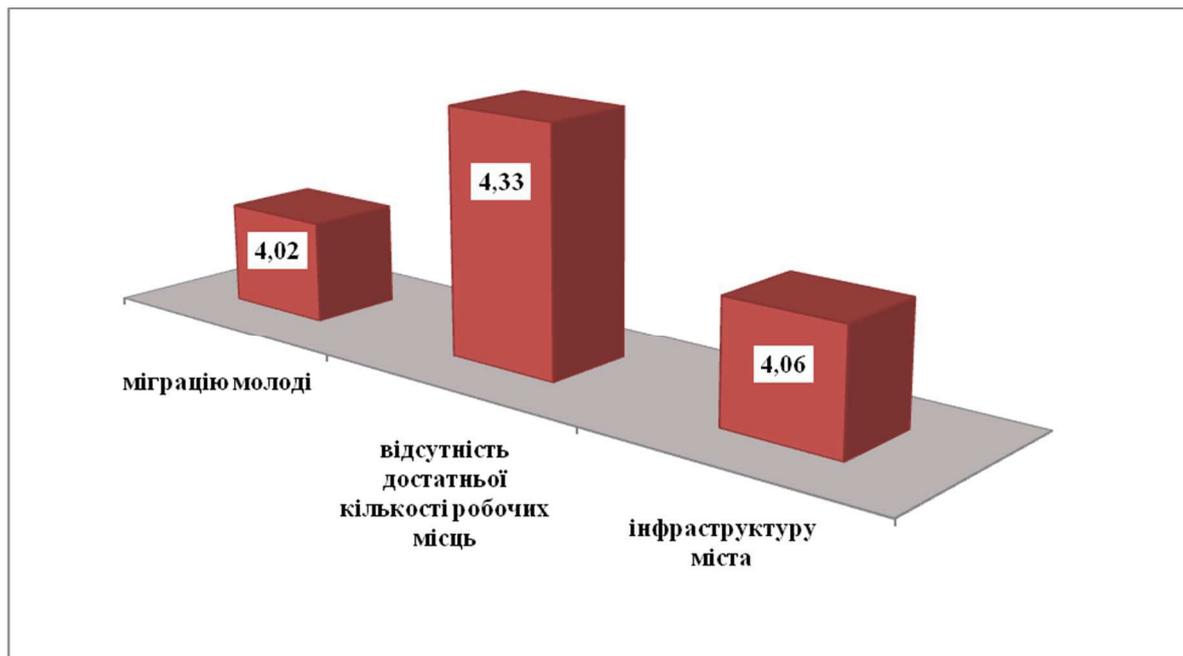

Рис. 4. “Чи погоджуєтеся Ви з тим, що до слабких сторін властивих м. Богородчани слід віднести: відсутність достатньої кількості робочих місць, інфраструктуру міста та міграцію молоді (оцініть, будь-ласка від 1 до 5, де 1 – “цілком не погоджуюся”; 5 – “цілком погоджуюся”)?”;
(n= 490; сер. арифм. значення)

Fig. 4. “Do you agree that following features (such as lack of sufficient workplaces, city infrastructure and youth migration) should be considered in terms of advantages of local community of Bogorodchany (please, evaluate your attitude towards this issue from 1 to 5, where “1” means totally disagree and “5” means totally agree)?”;
(n=490; Arithmetic Mean)

Загалом, вивчення оцінок сильних vis-à-vis слабких проєкцій візії смт. Богородчани в сприйнятті територіальної громади дозволяє констатувати, що виокремлені експертною групою як слабкі, так і сильні сторони властиві м. Богородчани отримали аналогічну оцінку громади, розташувавшись, згідно оцінок мешканців у аналогічному ранговому порядку. Також, виокремлені експертною групою та оцінені громадою переваги та слабкі сторони доволі гармонійно узгоджуються із асоціативною матрицею сприйняття та окресленими стратегічними цілями розвитку.

Діагностика культурної матриці свідомості територіальної громади м. Богородчани, здійснена на основі кількох методик, а саме: методика ціннісних профілів Ш. Шварца, методика ціннісних профілів Р. Інглгарта, та методика еволюції цінностей і динаміки розвитку культур (К. В. Грейвз, Д. Бек, К. Кован). Таким чином, застосована методологія дослідження дозволила діагностувати та емпірично зафіксувати структуру культурної матриці територіальної громади.

Отож, розглянемо деякі дані з цього блоку соціологічного супроводу стратегічного планування. Нагадаємо, що за методикою ціннісних профілів Ш. Шварца п'ятдесят сім індикаторів цінностей разом з групою тридцяти вартостей діляться на десять базових груп показників: безпека, конформізм, традиція, самостійність, ризик/новизна, гедонізм, досягнення, влада/багатство, доброзичливість, універсалізм. Останні, в свою чергу, об'єднуються в чотири ціннісні групи (ціннісні орієнтації другого порядку), а потім і взагалі групуються у два основні ціннісні виміри (вектори

осей координат): від збереження до відкритості (збереження-відкритість до змін); від самоствердження до турботи про людей (самоствердження-солідарність). Для зручності аналізу шкала оцінок тверджень, на підставі яких індексовано показники цінностей, перетворена в шкалу із діапазоном значень від -1 до +1, де -1 – «ознака цілком не притаманна»; +1 – «ознака цілком притаманна».

Вивчаючи ціннісний профіль територіальної громади м. Богородчани, в контексті аналогічних даних по Україні в цілому, а також у співставленні з окремими регіонами Європейського Союзу розуміємо, що аксіодискурс Прикарпатської громади різниться за низкою показників (табл. 1).

Таблиця 1

**Ціннісні профілі Ш. Шварца:
ESS-2013, Социс-2015, смт. Богородчани-2015
[складено авторами за даними: 10]**

Table 1

**Schwartz's Axiological Profiles Theory:
ESS-2013, Socis-2015, Bogorodchany-2015
[compiled by the authors according to the data: 10]**

Регіони / Показники	Західна Європа	Скандинавські країни	Південна Європа	Пострадянська Європа	Україна 2015	м.Богородчани
Безпека	0,37	0,10	0,64	0,63	0,64	0,50
Конформізм	-0,31	-0,11	-0,20	-0,03	-0,05	0,20
Традиція	-0,01	-0,17	0,25	0,12	0,06	0,10
Самостійність	0,44	0,48	0,34	0,17	-0,01	0,40
Ризик/Новизна	-0,64	-0,51	-0,83	-0,77	-0,55	-0,10
Гедонізм	-0,13	0,00	-0,45	-0,51	-0,51	0,30
Досягнення	-0,42	-0,66	-0,32	-0,13	-0,22	0,20
Влада/Багатство	-1,01	-1,08	-0,99	-0,55	-0,25	0,10
Доброзичливість	0,80	0,93	0,69	0,46	0,32	0,40
Універсалізм	0,61	0,67	0,59	0,40	0,35	0,40

А саме, мешканці смт. Богородчани радше не схильні до ризику, оскільки ставлення до нього виявилось чи не єдиним показником, який розташувався в негативній площині оцінок (- 0,1), натомість, тяжіння до безпеки виявилось головним пріоритетом в оцінках громади (+0,5); (рис. 4). Також, вагомими лишаються універсалізм, доброзичливість, самостійність, значення яких коливається в межах 0,4 бала в позитивній площині оцінок.

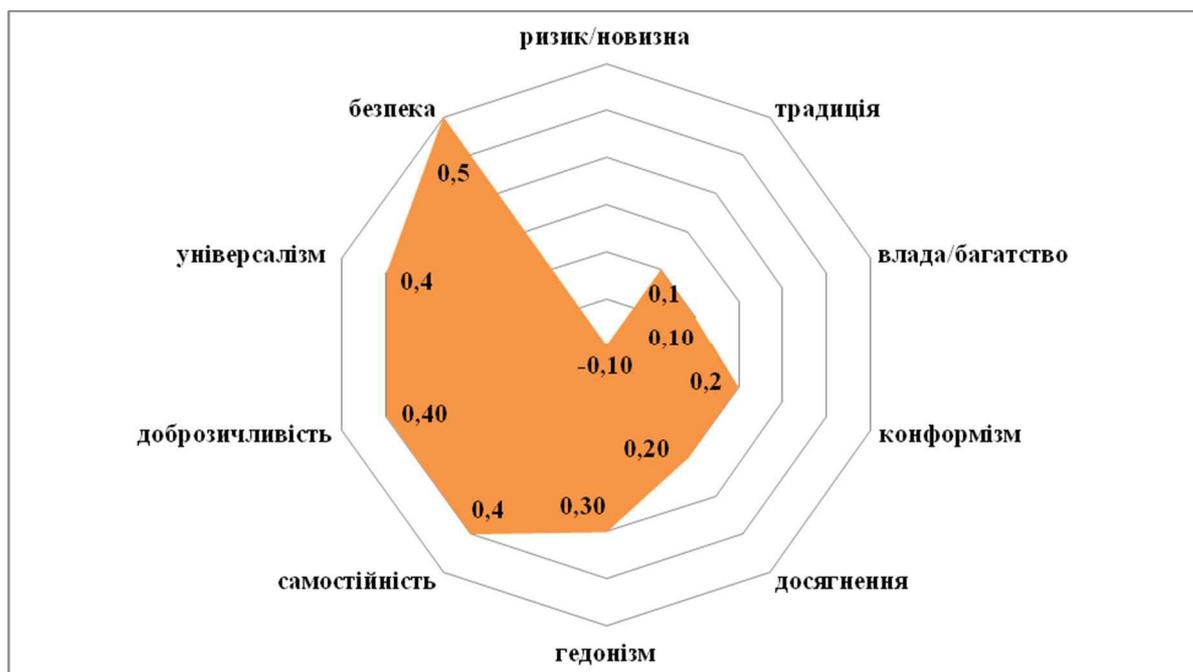

Рис. 5. Ціннісний профіль територіальної громади м. Богородчани (від -1 до +1, де -1 – ознака цілком не притаманна; +1 – цілком притаманна); (n= 490; сер. арифм. значення)

Fig. 5. Axiological Profile of Local Community of Bogorodchany (indicators rate from - 1 to +1, where “-1” means that the attribute is not inherent, “+1” means that attribute is quite inherent); (n=490; Arithmetic Mean)

Порівняно із даними за аналогічною методикою в Україні загалом, помітно, що ціннісний дискурс територіальної громади Богородчан суттєво відрізняється від загальноукраїнського. А саме, мешканці м. Богородчани в разі самостійніші, значно більше орієнтовані на досягнення, успіх, владу і багатство, переважають тенденції гедонізму. Також, мешканці Богородчан значно традиційніші ніж українці загалом. Більш-менш спільними є тенденції до безпеки, доброзичливості та універсалізму (рис. 5). Аналізуючи отримані в ході дослідження дані в європейському контексті розуміємо, що за індикатором самостійності Богородчанці скоріш за все тяжіють до європейського ціннісного континууму, ніж до українського; однак, наприклад, інтенції гедонізму виявилися сильнішими, ніж навіть у скандинавських країнах; орієнтація на успіх, як і конформізм, також в разі переважила загально-європейську тенденцію.

Вивчаючи ціннісний дискурс Богородчанців в європейському контексті переконуємося, що територіальна громада Богородчан має більше спільних рис (безпека, універсалізм, доброзичливість, традиційність) із Постраданською Європою ніж з Україною загалом (рис. 5; рис. 6).

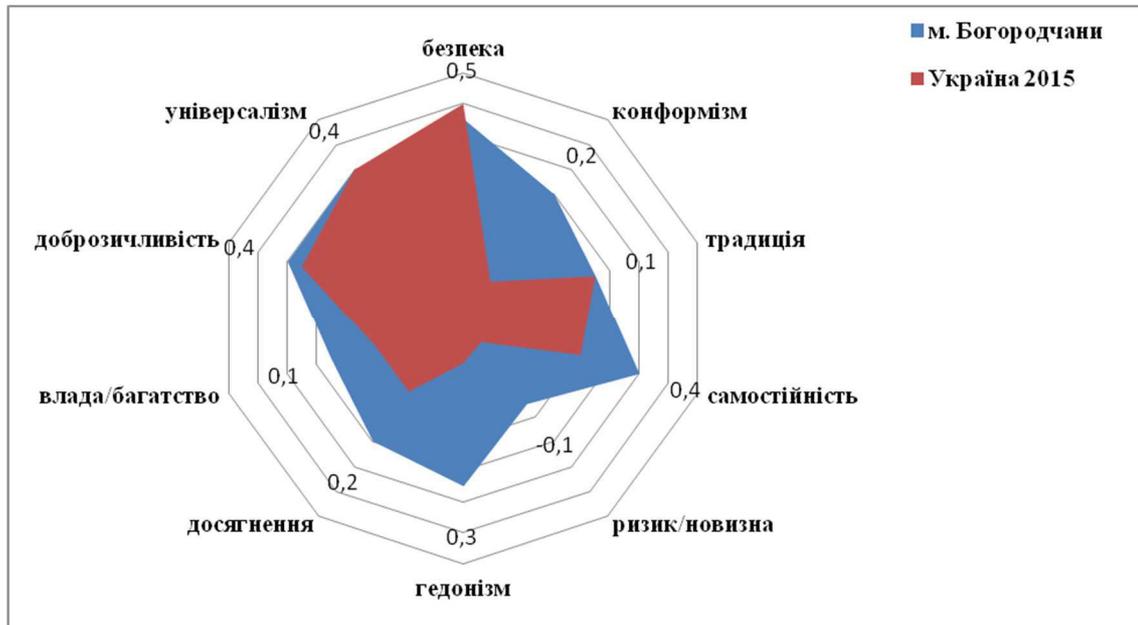

Рис. 6. Ціннісний профіль територіальної громади м. Богородчани vis-à-vis Україна-2015 (від -1 до +1, де -1 – ознака цілком не притаманна; +1 – цілком притаманна); (n= 490; сер. арифм. значення); [складено авторами за даними: 10]

Fig. 6. Axiological Profile of Local Community of Bogorodchany vis-à-vis Ukraine-2015 (indicators rate from - 1 to +1, where “-1” means that the attribute is not inherent, “+1” means that attribute is quite inherent); (n=490; Arithmetic Mean); [compiled by the authors according to the data: 10]

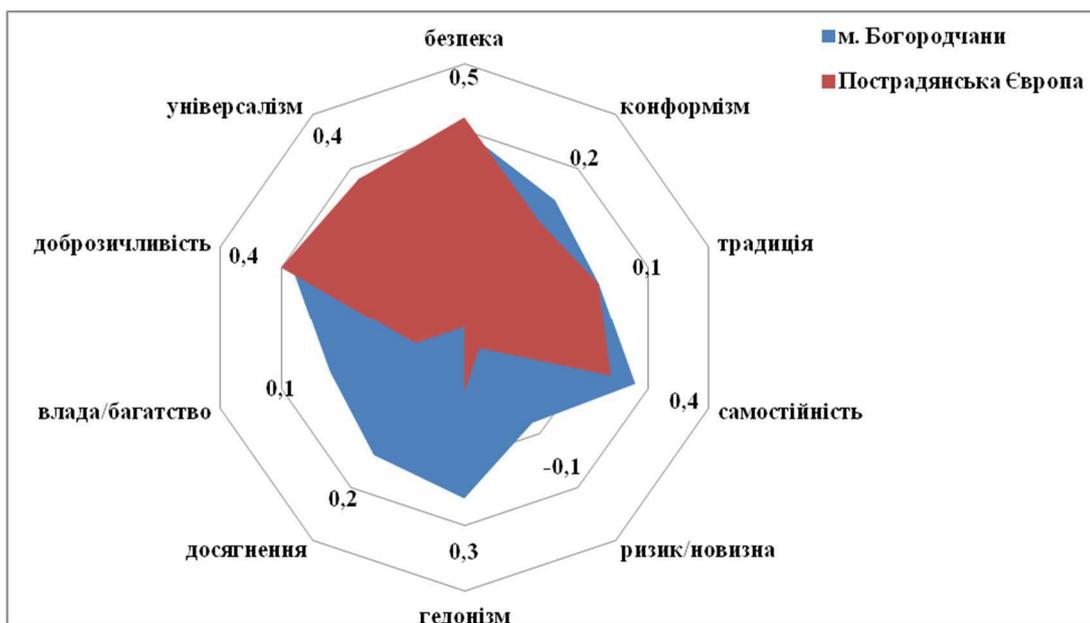

Рис. 7. Ціннісний профіль територіальної громади м. Богородчани vis-à-vis Пострадянська Європа (від -1 до +1, де -1 – ознака цілком не притаманна; +1 – цілком притаманна); *(n= 490; сер. арифм. значення); [складено авторами за даними: 10]

Fig. 7. Axiological Profile of Local Community of Bogorodchany vis-à-vis Former Soviet Countries (indicators rate from - 1 to +1, where “-1” means that the attribute is not inherent, “+1” means that attribute is quite inherent); (n=490; Arithmetic Mean); [compiled by the authors according to the data: 10]

Стосовно ж спільних рис із суспільствами Західної Європи, то вочевидь рисою яка об’єднує, залишається саме доброзичливість, тоді як найбільше відмінностей саме у ставленні до влади та багатства (рис. 6).

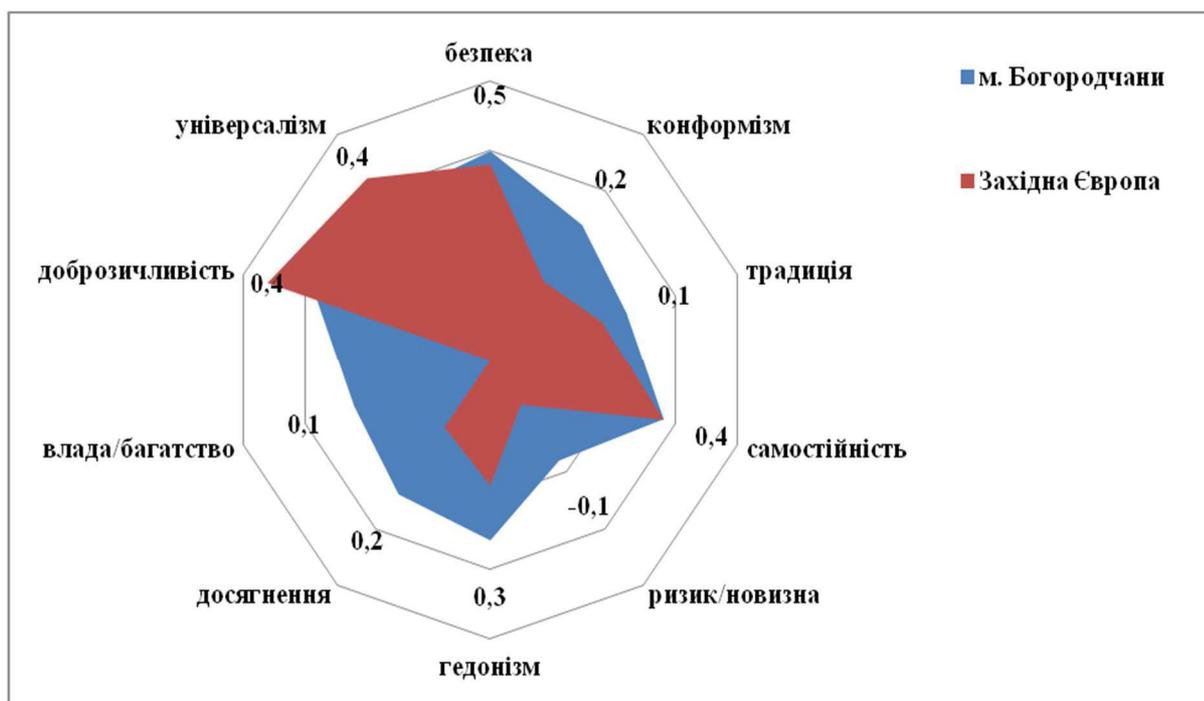

Рис.8. Ціннісний профіль територіальної громади м. Богородчани vis-à-vis Західна Європа (від -1 до +1, де -1 – ознака цілком не притаманна; +1 – цілком притаманна); (n= 490; сер. арифм. значення); [складено авторами за даними: 10]

Fig. 8. Axiological Profile of Local Community of Bogorodchany vis-à-vis Western Europe Countries (indicators rate from - 1 to +1, where “-1” means that the attribute is not inherent, “+1” means that attribute is quite inherent); (n=490; Arithmetic Mean) [compiled by the authors according to the data: 10]

В цілому, підсумовуючи вивчення ціннісного дискурсу богородчанців за методикою Ш. Шварца, наголосимо, що мешканці даної громади вирізняються тенденцією до гедонізму, влади, багатства, досягнень з одного боку, та виразною тенденцією до конформізму та уникнення ризику – з іншого.

Досліджуючи в тому числі й індикатори лояльності та задоволеності станом справ в громаді, сприйняття влади, суб’єктність, соціальну участь та повсякденні практики, ми виходили насамперед з потреби накопичення максимально повного обсягу емпіричних даних задля стратегічного планування майбутнього розвитку. В руслі сказаного, варто відмітити, що територіальна громада Богородчан – це достатньо толерантна відносно діючої влади різних рівнів спільнота (адже, всі оцінки подолали медіанне значення 2, 5 бала, становлячи 3 бали і вище, однак демографічно нестійка спільнота, в котрій кожен третій мешканець задумувався над можливістю переїзду.

Мешканці Богородчан засвідчили незначний рівень колективної суб'єктності (більше половини мешканців (56, 9%) вважають, що не мають можливості впливати на те, які рішення влада приймає на місцевому рівні (рис. 7).

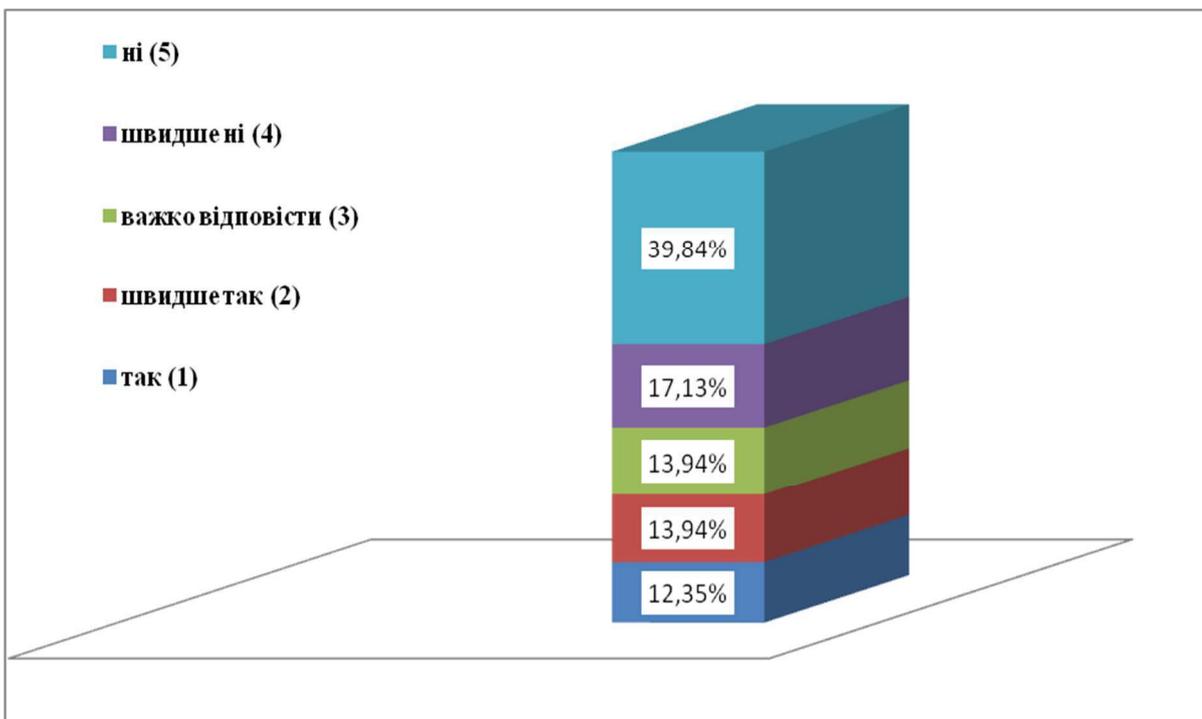

Рис. 9. Розподіл відповідей на запитання альтернативного вибору “Скажіть, будь-ласка, на Ваш погляд, чи є у Вас можливість впливати на те, які рішення приймає влада на місцевому рівні ?” (n=502; у %)

Fig. 9. Answers to the alternative-choice question “From your personal point of view, do you have an opportunity to influence local authorities’ decisions?”; (n=502; %)

Однак, відрадно зазначити, що на рівні індивідуальної суб'єктності простежуються високі показники (зокрема, 58,7 % мешканців вважають, що саме від них залежить те, як складається їхнє життя); (рис. 8).

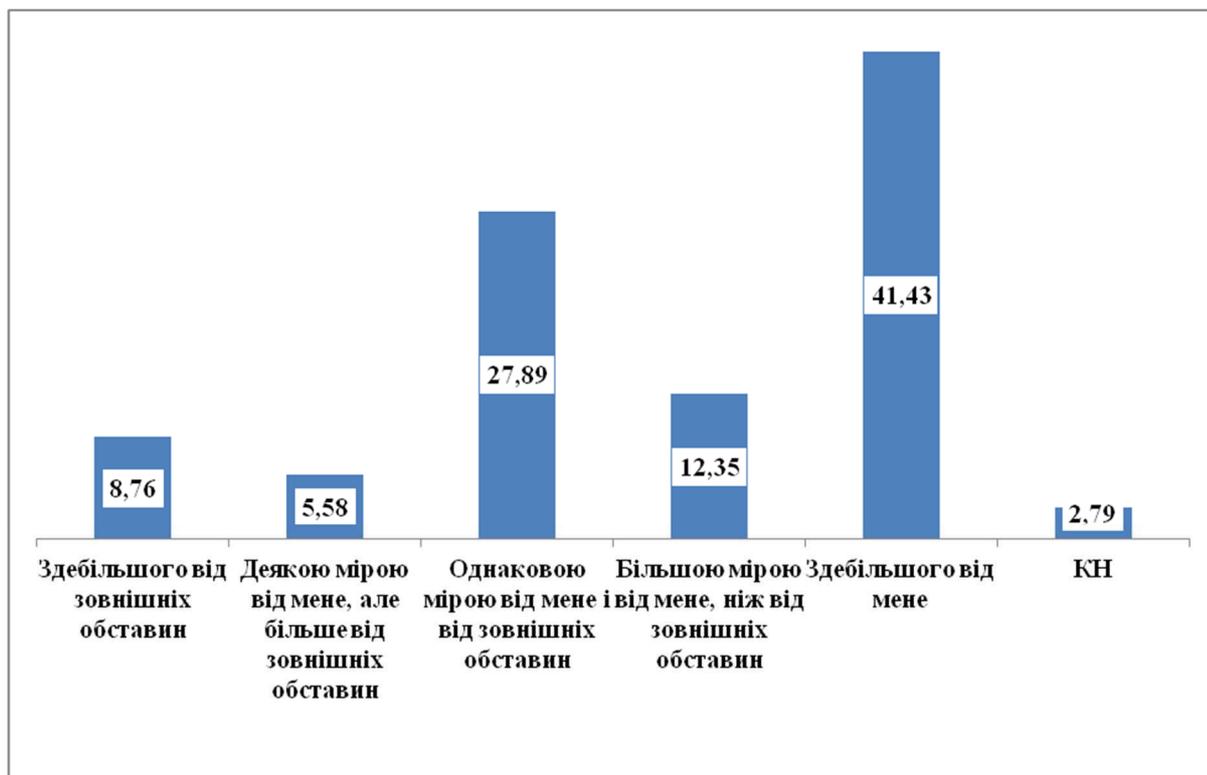

Рис.10. Розподіл відповідей на запитання альтернативного вибору “Як Ви вважаєте, від чого залежить те, як складається Ваше життя?” (n=502; у %)

Fig. 10. Answers to the alternative-choice question “What is your personal attitude towards question from whom mainly does your personal existence mainly depend on?”; (n=502; %)

Відносно потенційної активності мешканців в напрямі стратегічного планування варто сказати, що вона виявилася задовільною. А саме, 14, 3 % мешканців Богородчан підтвердили своє бажання взяти участь у подібній роботі, однак тільки половина від цієї кількості респондентів і справді залишили певні контактні дані, за якими їх можна було б розшукати у випадку потреби.

За різними напрямками побутової життєдіяльності м. Богородчани інтегральний показник вищий середнього в площині значень, однак опитування виявило і певні проблемні галузі, зокрема охорона здоров'я, земельне питання, питання працевлаштування, прозорість прийняття рішень.

Таким чином, підсумовуючи досвід соціологічного супроводу стратегічного планування територіальної громади Прикарпатського регіону на прикладі смт. Богородчани, акцентуємо, що враховуючи оцінки цілей стратегічного розвитку з одного боку (раціональна складова позиціонування) та структуру асоціативної матриці територіальної громади – з іншого (ірраціональна складова), ми рекомендували відкорегувати порядок розташування обраних експертами та громадою пріоритетів стратегічного розвитку за критерієм зменшення рівня конфронтації, розташувавши їх у наступному порядку (табл. 2).

SWOT-анліз візії м. Богородчани в сприйнятті територіальної громади та експертної групи (табл. 3) підводить до висновку, що саме застосування поєднання сильних сторін громади з одного боку та її можливостей з іншого дозволить максимально посилити спроможність даної громади, оскільки саме це поєднання максимально адаптивне до соціального та економічного середовища громади із

високими ресурсами, яка, однак, тільки розпочинає шлях власного стратегічного планування та розвитку.

Таблиця 2

Рангування пріоритетів стратегічного розвитку громади за підсумками соціологічного дослідження (на прикладі смт. Богородчани)

Table 2

The Strategic Development Priorities Rating in line with the Sociological Study Results (based on the case of local community of Bogorodchany)

Ранг	Стратегічний пріоритет розвитку
1	“місто релігійних людей”
2	“осередок активного відпочинку, здорового дозвілля та туризму” “місто молоді і студентів, осередок освіти і науки”
3	“місто комфортного проживання молодих сімей” “місто екологічно безпечного виробництва”

Таблиця 3

SWOT- аналіз візії територіальної громади та експертної групи (на прикладі смт. Богородчани)

Table 3

SWOT-analysis of Strategic Vision provided by Local Community and Expert Group Members (based on the case of Local Community of Bogorodchany)

сильні сторони	слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ● розташування (транспортне сполучення відносно Івано-Франківська) ● низький рівень злочинності; ● культурне розмаїття, міжкультурний діалог та порозуміння в громаді 	<ul style="list-style-type: none"> ● відсутність достатньої кількості робочих місць ● інфраструктура міста ● міграція молоді
можливості	загрози
<ul style="list-style-type: none"> ● ландшафт території ● (людський потенціал) універсалізм, доброзичливість, релігійність територіальної громади ● мешканці Богородчан в рази самостійніші ніж українці загалом, що є виразною рисою схожості із громадянами ЄС; переважно орієнтовані на досягнення, успіх, владу і багатство ● мешканці Богородчан вважають, що найперше від них самих залежить те, як складається їхнє життя, що є виразним свідченням високої суб'єктності на індивідуальному рівні та рисою схожості із громадянами країн ЄС; мешканці Богородчан суб'єктніші ніж українці загалом. 	<ul style="list-style-type: none"> ● відсутність політики молодіжного дозвілля та дозвілля мешканців загалом ● низький індекс вартостей «ризику»/високий індекс вартостей групи «безпека» ● значні тенденції гедонізму ● традиційність ● конформізм ● присутність тенденцій соціального дистанціювання відносно некорінних мешканців містечка; ● домінування культури правил, виживання, сили/незначна міра присутності культури творчості, згоди, спільності, приналежності та успіху ● незначний рівень колективної суб'єктності територіальної громади, нестача досвіду колективної соціальної дії

Висновки. Отож, враховуючи наш досвід стратегічного планування розвитку територіальної громади Прикарпатського регіону зазначимо наступні підсумкові тези:

– слід констатувати, що стратегічний розвиток територій, структурна перебудова економіки в Україні повинна базуватися на проектно-орієнтовані підходи у поєднанні із соціологічним супроводом, які забезпечують реалізацію стратегічних пріоритетів розвитку територій, інтеграцію та кращу координацію всіх видів ресурсів (матеріальних, фінансових, інтелектуальних, технічних та інших) та можуть стати одним із дієвих механізмів підвищення ефективності реалізації національної євроорієнтованої конкурентоспроможної економічної політики;

– на прикладі територіальної громади смт. Богородчани нами з'ясовано, що практика запозичення готових моделей стратегічного планування навряд дозволить отримати стратегічно виважені, соціально та економічно ефективні результати, зважаючи на те, що територіальні громади Прикарпаття є унікальними соціокультурними феноменами, до процесу формування яких долучилася чимала кількість культур та еліт. Тому, задля забезпечення оптимального результату, на наш погляд, саме формування ініціативи «з середини», дозволить напрацювати і досягти прагматично виграшні стратегічні цілі та шляхи їх реалізації;

– застосування ціннісного підходу в процесі стратегічного планування може становити достатню умову медіації конфліктних напрямів розвитку, сприятиме налагодженню діалогу та порозумінню в громаді, дозволить інтенсифікувати та оптимізувати євроінтеграційні процеси регіону.

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування: станом на 12.03.2018 року. – К. : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/184/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3_2018_12.03_1__1_.pdf . – Дата звернення: 09.04.2018.
2. Впровадження реформи децентралізації. Результати дослідження презентують Генадій Зубко та представники Ради Європи // Укрінформ: мультимедійна платформа іномовлення в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2410757-vprovadzenna-reformi-decentralizacii-rezultati-socdoslidzenna-prezentuut-gennadij-zubko-ta-predstavniki-radi-evropi.html>. – Дата звернення: 09.04.2018.
3. Крпельницька С. О. Нові підходи до відбору проектів стратегічного розвитку територій для державного фінансування. / Вісник Прикарпатського національного університету. Економіка. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2015. – Вип. XI. – С.262-270
4. Maksymovych O. Value Orientations and Social Status Aspirations of Frontier Teenagers in Eastern and Central Europe in terms of Economic Strategy of Carpathian Euroregion Development // Contemporary Socio-Economic Issues of Polish-Ukrainian Cross-border Cooperation: Collections of Abstracts of the International Research and Practical Conference. – Warsaw: PL-BY-UA 2014-2020, Center of European Projects, 2017. – P.59 – 60.
5. Сокурянська Л., Максимович О. Методологічні та методичні проблеми соціологічного аналізу прикордоння // Методологія і методи соціологічних досліджень в Україні: історія та сучасні проблеми. До 70-річчя В. Паніотто: збірник статей за матеріалами конференції, 22 січня, м. Київ ; наук. ред. В. С. Бакірова та Є. І. Головахи. – К. : Інститут соціології НАН України, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017 р. – С. 100 – 105.
6. Максимович О. В. Теоретико-методологічні підходи до соціологічного аналізу прикордоння / О.В. Максимович // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна “Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи”. – 2017. – Випуск 38. – С. 26-31.
7. Регіональна система соціально-економічного розвитку України: Колективна монографія ; за ред. Н.І. Пилипів, В.В. Стефінін. – Івано-Франківськ: Видавець Віктор Дяків, 2012. – 380 с.
8. Крпельницька С.О., Ткачук І.Г. Кластери в системі реалізації інвестицій в економіці регіону та їхня соціальна ефективність. / Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку регіону:

монографія ; за ред. Н.І.Пилипів, В.В. Стефініна. – Івано-Франківськ : Видавець Віктор Дяків, 2014. – С.231-248.

9. Відбулось засідання експертної ради // Богородчанська селищна рада. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bogo-rada.gov.ua/ua/123>. – Дата звернення: 09.04.2018.
10. Цінності українців pro et Contra реформ в Україні // Укрінформ: мультимедійна платформа іномовлення в Україні . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1850963-78799c8650906a9dd662cee6db323ee1.html . – Дата звернення: 09.04.2018.

References

1. *Monitoring of the power decentralization process and reformation of local self-government: as of March 12, 2018*, Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy, 2018. decentralization.gov.ua/uploads/library/file/184/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3 2018 12.03 1 1 .pdf. Accessed 9 Apr. 2018.
2. “Implementation of the decentralization reform. The results of the study are presented by Genadiy Zubko and representatives of the Council of Europe.” Ukrinform: multymediina platforma inomovlennia v Ukraini www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2410757-vprovadzenna-reformi-decentralizacii-rezultati-socdoslidzenna-prezentuut-gennadij-zubko-ta-predstavniki-radi-evropi.html. Accessed 9 Apr. 2018.
3. Kropelnyska, S. “New approaches of strategic areas development projects selecting for public funding.” *Journal of Precarpathian National University. Economy*, issue 9, 2015, pp. 262 – 270.
4. Maksymovych, O. “Value Orientations and Social Status Aspirations of Frontier Teenagers in Eastern and Central Europe in terms of Economic Strategy of Carpathian Euroregion Development.” *Contemporary Socio-Economic Issues of Polish-Ukrainian Cross-border Cooperation: Collections of Abstracts of the International Research and Practical Conference, PL-BY-UA 2014-2020*, Center of European Projects, 2017, pp.59 – 60.
5. Sokurianskaya, L., and O. Maksymovych. “Methodological and methodological problems of the Sociological Analysis of Frontier Area” *Metodolohiia i metody sotsiolohichnykh doslidzhen v Ukraini: istoriia ta suchasni problemy. Do 70-richchia V. Paniotto: zbirnyk stattei za materialamy konferentsii, 22 sichnia, m. Kyiv*. Edited by V. S. Bakirova and Ye. I. Holovakhy, Instytut sotsiolohii NAN Ukrainy, KhNU imeni V. N. Karazina, 2017, pp. 100 – 105.
6. Maksymovych, O. “Theoretical and Methodological Approaches to the Sociological Analysis of Frontier Area”. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina “Sotsiolohichni doslidzhenia suchasnoho suspilstva: metodolohiia, teoriia, metody”*, issue 38, 2017, pp. 26-31.
7. *Regional system of social and economic development of Ukraine: Collective monograph*. Edited by N.I. Pylypiv and V.V. Stefinin, Vydavets Viktor Diakiv, 2012.
8. Kropelnyska, S.O. and I.G. Tkachuk. “Clusters in the investments realization system in the region's economy and their social efficiency.” *Stratehichni priorytety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu: monohrafiia*. Edited by N.I. Pylypiv and V.V. Stefinin, Vydavets Viktor Diakiv, 2014, pp. 231-248.
9. “The meeting of the expert council was held.” *Bohorodchanska selyshchna rada*, bogo-rada.gov.ua/ua/123. Accessed 9 Apr. 2018.
10. “The values of Ukrainians pro et Contra reforms in Ukraine.” Ukrinform: multymediina platforma inomovlennia v Ukraini, www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1850963-78799c8650906a9dd662cee6db323ee1.html. Accessed 9 Apr. 2018.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, заслужений діяч науки і техніки України;

Сус Т.Й. – к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.